

LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 21, 22, 53, 54, 56¹, 105, 188 STRAIPSNIŲ IR
PRIEDO PAKEITIMO, KODEKSO PAPILDYMO 27², 189¹ STRAIPSNIAIS
ĮSTATYMAS

2019 m.

d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. 21 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 21 straipsnio 4 dalį ir ją išdėstyti taip:

„4. Įtariamasis turi teisę: **gauti informaciją apie su juo susijusio baudžiamojo proceso padėtį**, žinoti, kuo jis įtariamasis; nuo sulaikymo ar pirmosios apklausos momento turėti gynėją; gauti vertimą žodžiu ir raštu; informuoti konsulines įstaigas ir vieną asmenį; gauti skubią medicinos pagalbą; žinoti maksimalų terminą, kiek valandų (dienų) gali būti ribojama jo laisvė iki bylos nagrinėjimo teisminėje institucijoje pradžios; duoti parodymus; tylėti ir (ar) atsisakyti duoti parodymus apie savo paties galimai padarytą nusikalstamą veiką; pateikti tyrimui reikšmingus dokumentus ir daiktus; pateikti prašymus; pareikšti nušalinimus; susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga; apskųsti ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo veiksmus bei sprendimus; **būti lydimas tėvų ar kitų atstovų pagal įstatymą teismo posėdžiuose ir atliekant kitus proceso veiksmus, taip pat teisę į privatumo apsaugą, kai įtariamasis yra nepilnametis.**“

2 straipsnis. 22 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 22 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Kaltinamasis turi teisę: **gauti informaciją apie su juo susijusio baudžiamojo proceso padėtį**, žinoti, kuo jis kaltinamas, ir gauti kaltinamojo akto nuorašą; susipažinti teisme su byla; nustatyta tvarka pasidaryti reikiamų dokumentų išrašus arba nuorašus; turėti gynėją; gauti vertimą žodžiu ir raštu; informuoti konsulines įstaigas ir vieną asmenį; gauti skubią medicinos pagalbą; pateikti prašymus; pareikšti nušalinimus; teikti įrodymus ir dalyvauti juos tiriant; nagrinėjimo teisme metu **dalyvauti teismo posėdyje**, duoti parodymus ir užduoti klausimus; duoti paaiškinimus apie teismo tiriamas bylos aplinkybes ir pareikšti savo nuomonę dėl kitų nagrinėjimo teisme dalyvių pareiktų prašymų; tylėti ir (ar) atsisakyti duoti parodymus apie savo paties galimai padarytą nusikalstamą veiką; dalyvauti baigiamosiose kalbose, kai nėra gynėjo; kreiptis į teismą paskutiniu žodžiu; apskųsti teismo nuosprendį ir nutartį; **būti lydimas tėvų ar kitų atstovų pagal įstatymą teismo posėdžiuose ir atliekant kitus proceso veiksmus, taip pat teisę į privatumo apsaugą, kai kaltinamasis yra nepilnametis.**“

3 straipsnis. Kodekso papildymas 27² straipsniu

Papildyti Kodeksą 27² straipsniu:

„27² straipsnis. Nepilnamečio individualaus vertinimo išvada

Nepilnamečio įtariamojo ir kaltinamojo individualaus vertinimo išvada yra valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos ar laisvės atėmimo įstaigos specialisto parengtas dokumentas, kuriame įvertinti nepilnamečio įtariamojo ar kaltinamojo asmenybė, jo aplinka ir poreikiai apsaugos, švietimo ir socialinės integracijos srityse.“

4 straipsnis. 53 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 53 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Atstovui pagal įstatymą, pateikusiam rašytinį ar žodinį prašymą, leidžiama dalyvauti procese, kai ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras priima dėl to nutarimą, o teismas – nutartį. Atstovas pagal įstatymą paprastai dalyvauja procese kartu su asmeniu, kuriam atstovauja.

Atstovas pagal įstatymą paprastai dalyvauja procese kartu su asmeniu, kuriam atstovauja. Ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu bei teismo nutartimi gali būti atsisakyta leisti atstovui pagal įstatymą dalyvauti procese kaip atstovui, jeigu tai prieštarautų nepilnamečio ar neveiksnaus asmens interesams **ar pakenktų baudžiamajam procesui**. Tokiu atveju, **taip pat tada, kai nėra galimybės susisiekti su atstovu pagal įstatymą arba jo tapatybė nežinoma**, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas turi užtikrinti, kad procese dalyvautų kitas atstovas pagal įstatymą, o kai tokios galimybės nėra, – laikinai, kol bus išspręstas naujo atstovo pagal įstatymą klausimas, paskirti atstovu bet kokią kitą asmenį, galintį tinkamai atstovauti nepilnamečio ar neveiksnaus asmens interesams.“

5 straipsnis. 54 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 54 straipsnio 1 dalį ir išdėstyti ją taip:

„1. Atstovas pagal įstatymą turi teisę dalyvauti atliekant proceso veiksmus, kuriuose dalyvauja jo atstovaujamas asmuo, ir padėti šiam asmeniui pasinaudoti įstatymų suteiktomis teisėmis. Jeigu atstovaujamas asmuo yra suimtas, atstovas pagal įstatymą gali su juo pasimatyti ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro, teisėjo leidimu. **Atstovas pagal įstatymą turi teisę gauti informaciją apie nepilnamečio teises baudžiamajame procese. Kai išnyksta aplinkybės, nurodytos šio Kodekso 53 straipsnio 3 dalyje, dėl kurių nepilnamečio atstovui pagal įstatymą atsisakyta leisti dalyvauti procese kaip atstovui, jam taip pat suteikiama ši informacija.**“

6 straipsnis. 56¹ straipsnio pakeitimas

Pakeisti 56¹ straipsnį ir išdėstyti jį taip:

„**56¹ straipsnis. Proceso dalyvį lydintis asmuo**

1. Nepilnametį baudžiamojo proceso metu gali lydėti tėvai ir kiti atstovai pagal įstatymą. Jeigu tai prieštarauja nepilnamečio interesams ar nėra galimybės susisiekti su tėvais, įtėviais, globėjais, rūpintojais ar jų tapatybė nežinoma, arba jų dalyvavimas pakenktų baudžiamajam procesui, nepilnametį gali lydėti kitas jo pasirinktas ir ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo pripažintas tinkamu lydėti asmuo. Jeigu nepilnametis nepasirinko kito asmens arba kai jo pasirinktas asmuo nėra tinkamas lydėti nepilnametį, ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, ikiteisminio tyrimo teisėjas ar teismas, atsižvelgdamas į nepilnamečio interesus paskiria kitą lydintį asmenį. Nukentėjusįjį baudžiamojo proceso metu gali lydėti jo pasirinktas asmuo.

2. Nukentėjusįjį baudžiamojo proceso metu gali lydėti jo pasirinktas asmuo. Šis Lydintis asmuo ikiteisminio tyrimo ir nagrinėjimo teisme metu privalo laikytis nustatytos tvarkos. Nukentėjusįjį lydinčio Lydinčio asmens dalyvavimas baudžiamajame procese ar atskirose jo dalyse gali būti apribotas ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro nutarimu arba ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi, kai toks dalyvavimas prieštarauja lydimo asmens interesams arba trukdo tirti ar nagrinėti bylą. Išnykus šioms aplinkybėms, asmuo gali būti pripažintas tinkamu lydėti baudžiamojo proceso dalyvį.“

7 straipsnis. 105 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 105 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Teismas, priimdamas nuosprendį, turi teisę nuspręsti išieškoti iš nuteistojo proceso išlaidas, išskyrus išlaidas, skirtas mokėti vertėjui, **ir išlaidas, patirtas atliekant nepilnamečio įtariamojo ar nepilnamečio kaltinamojo individualų vertinimą.**“

8 straipsnis. 188 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 188 straipsnio 5 dalį ir ją išdėstyti taip:

„5. Proceso dalyvių prašymu arba ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo iniciatyva į nepilnamečio įtariamojo apklausą kviečiamas psichologas, kuris padeda apklausti nepilnametį, atsižvelgdamas į jo socialinę ir psichologinę brandą, ir (ar) valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas, kuris stebi, ar apklausos metu nepažeidžiamos nepilnamečio

asmeniui klausimų ir reikšti prašymus dėl apklausos. Ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro iniciatyva arba nepilnamečio įtariamojo ar jo gynėjo ar atstovo pagal įstatymą prašymu gali būti daromas apklausos garso ir vaizdo įrašas. Apklausiant suimtą ar sulaikytą nepilnametį įtariamąjį garso ir vaizdo įrašas daromas visais atvejais.“

9 straipsnis. Kodekso papildymas 189¹ straipsniu

Papildyti Kodeksą 189¹ straipsniu:

„189¹ straipsnis. Nepilnamečio individualus vertinimas

1. Pirmą kartą apklausus nepilnametį, ikiteisminį tyrimą atliekantis ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras nedelsdamas kreipiasi į valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos specialistą dėl nepilnamečio įtariamojo individualaus vertinimo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka. Valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos specialistas turi teisę gauti duomenis apie nepilnamečio asmenybės ir brandos vertinimą iš savivaldybės pedagoginės psichologinės tarnybos, kuri turi pateikti juos ne vėliau kaip per dešimt darbo dienų. Jeigu nepilnametis yra suimtą, kreipimasis dėl individualaus vertinimo pateikiamas laisvės atėmimo įstaigai, kurioje nepilnametis laikomas. Nepilnamečio individualus vertinimas turi būti atliktas ir išvada pateikta ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro kreipimosi gavimo dienos. Duomenys, gauti atliekant nepilnamečio individualų vertinimą, laikomi atskirai nuo bylos. Nepilnamečio individualus vertinimas turi būti atliktas ne vėliau kaip iki kaltinamojo akto surašymo.

2. Į nepilnamečio individualaus vertinimo išvadoje pateiktus duomenis atsižvelgiama parenkant kardomasias ir kitas procesines prievartos priemones nepilnamečiui, priimant sprendimus dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo ar bylos perdavimo teismui, organizuojant proceso veiksmus su nepilnamečiu įtariamuoju ar kaltinamuoju, priimant sprendimus dėl bausmės, baudžiamojo ar auklėjamojo poveikio priemonių skyrimo nepilnamečiui.

3. Iš esmės pasikeitus aplinkybėms, kurios sudarė nepilnamečio individualaus vertinimo turinį, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas savo iniciatyva arba nepilnamečio įtariamojo arba jo gynėjo ar nepilnamečio kaltinamojo arba jo gynėjo prašymu kreipiasi į atitinkamą šio Kodekso 27² straipsnyje nurodytą specialistą dėl papildomo ar pakartotinio nepilnamečio individualaus vertinimo.

4. Bylose, kurios tiriamos pagreitinoto proceso tvarka arba priimant teismo baudžiamąjį įsakymą, taip pat bylose dėl nesunkių ar neatsargių nusikaltimų arba dėl baudžiamųjų nusizengimų nepilnamečio individualus vertinimas gali būti neatliekamas, jeigu tai neprieštarauja nepilnamečio interesams.“

10 straipsnis. Kodekso priedo pakeitimas

1. Papildyti Kodekso priedą nauju 21 punktu:

„21. 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/800 dėl procesinių garantijų vaikams, kurie baudžiamajame procese yra įtariamieji ar kaltinamieji (OL 2016 L 132, p. 1).“

2. Buvusį Kodekso priedo 21 punktą laikyti 22 punktu.

11 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šio įstatymo 4 ir 9 straipsniai įsigalioja 2020 m. sausio 1 d.

2. Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras iki 2019 m. birželio 1 d. ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras iki 2019 m. gruodžio 31 d. patvirtina šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Dokumentų valdymo skyriaus
vyriausioji specialistė

Monika Rutkauskienė
2019-05-28

Administracinės ir baudžiamosios
justicijos grupės
vyresnysis patarėjas

Germanas Politika

Teisingumo ministras

Elvinas Jankevičius

20190329